

Haai en rog, hoe lang zijn ze er nog?

Vissoorten bedreigd door de visdraaischijf van IJmuiden

Het overgrote deel van alle haaien- en roggensorten wordt met uitsterven bedreigd. Sinds 1970 is driekwart uitgestorven. Dit blijkt uit grootschalig onderzoek ⁽¹⁾ van 300 wetenschappers uit 64 landen, gepubliceerd in februari van dit jaar in het blad Nature. De totale populatie haaien en roggens is in 50 jaar met 71% gedaald. Hoe dat komt? Door overbevissing op volle zee.

Overbevissing

Overbevissing is een simpel woord met grote gevolgen. Als je meer oogst dan je zaait, is de koek op een gegeven moment op. Dat is niets nieuws. Als mensen honger hebben, leven ze in het nu en denken niet aan later. Met de Industriële Revolutie kwam de mogelijkheid om steeds grover te werk te kunnen gaan en sinds de massaliteit van het vangen van vissen

Een Nederlands reuzenschip vist in de wateren bij Mauritius. Foto: Greenpeace.

begon is weinig vis nog veilig ⁽²⁾.

Overbevissing ontwricht samenlevingen en leidt tot armoede, honger, slavernij, piraterij, vluchtelingenstromen en is vervlochten met drugs- en wapenhandel, constateert Evert Nieuwenhuizen in De Correspondent in 2017.

De maori's, de inheemse bewoners van Nieuw Zeeland, wisten al dat je moet samenwerken om de visstand rust te geven om zich te herstellen, als je een meer of kust bijna hebt leeggevist. En ondanks lokale succesverhalen lijkt mondiaal niemand zich hier aan te houden.

Richard Barnes, hoogleraar internationaal visrecht aan de Universiteit van Hull geeft aan dat het in kustgebieden al moeilijk te controleren is wat er aan wal wordt gebracht, zeker in geval van zwakke of corrupte overheden met weinig tot geen controle. Helaas is dat geen ver van je bed show, want heel dicht bij huis lukt het ook al niet. Zo stuurde de Europese Commissie vorig jaar een rapport naar Den Haag omdat Nederland niet voldoet aan de Europese regels voor visserijcontroles. Door een gebrek aan inspecteurs controleren de vissers zichzelf ⁽³⁾.

IJmuiden

Nog erger is het op open zee gesteld. Die is van iedereen en dus van niemand.

Hoewel IJmuiden aan de Hollandse kust ligt, net als badplaatsen Scheveningen, Katwijk en Noordwijk, zien de vakantiebrochures er toch minder rooskleurig uit. Zelfs de VV heeft haar vestiging gesloten. Het is natuurlijk lastig promoten als de sneeuw zwart kleurt door Tata Steel (zie ook de rechtszaak die de Faunabescherming met acht andere organisaties heeft aangespan-

nen tegen vervuiling, verkwisting en vergif op Frissewind.nu). Maar de hoogovens zijn niet het enige dat IJmuiden draaiende houdt. Zo recent als begin deze eeuw heeft de gemeente Velsen, waar IJmuiden onder valt, besloten de lokale economie een flinke impuls te geven door 'de visdraaischijf van Europa te worden' ⁽⁴⁾. Grote investeringen in containerterminals en enorme koelhuizen leiden ertoe dat er heel veel meer vis in IJmuiden aan land wordt gebracht. En dan vooral ook veel vis van buitenlandse aanbieders. Zogeheten reeferers brengen vis, gevangen over de hele wereld, naar de Hollandse Visveiling in de IJmuidense haven waarna het wordt verhandeld niet alleen voor de Europese Unie, maar ook juist voor China of Afrika. Je raadt het misschien al: de capaciteit om toezicht te houden bij deze enorme dagelijkse operatie heeft de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit niet.

Reeferers

Reeferers zijn schepen die zo zijn ingericht dat de temperatuur laag gehouden kan worden. Je hebt ze in reuze maten: schepen die zowel de dode dieren kunnen koelen alsook invriezen. En je hebt de kleinere reeferers: schepen die alleen kunnen koelen, maar wel veel sneller de vracht ergens kunnen leveren.

Deze schepen worden ingezet voor het illegaal overladen van heel veel vis. Dat wordt geconstateerd door Global Fishing Watch (GFW). Dit is een collectief dat de activiteit van commerciële vissersschepen wereldwijd in de gaten houdt. GFW, gefinancierd door Leonardo DiCaprio, acteur, regisseur en milieuactivist, observeert continu 200.000 schepen, waarbij gebruik wordt gemaakt van het automatische identificatiesysteem, AIS, dat ieder schip aan boord heeft. Zo kijkt GFW mee als vissersschepen langs een reefer gaan liggen. Er is geen andere plausibele reden voor dan dat ze hun lading, illegaal, overladen op het koelschip. In Europa is het dan ook verboden. Maar het overladen gebeurt buiten de Europese wateren. Hier geldt wel een zeeverdrag van de Verenigde Naties, maar dat wordt niet door alle landen erkend. Zo negeren de Verenigde Staten dit verdrag. De reeferers halen hun lading buiten Europa op, varen onze wateren weer in en leggen vervolgens aan in IJmuiden. Hier kan het gewoon de veiling op, want fysieke inspectie van de lading

gebeurt niet. Zo is Nederland de sluiproute voor illegale vis ⁽⁵⁾.

Als je kijkt wie er investeert in deze visdraaischijf, dan kom je vooral uit bij de Nederlandse Staat. Alles lijkt erop dat deze weinig soelaas biedt in het ontmantelen van deze feitelijk illegale handel. Het zal immers de visafslag in IJmuiden minimaliseren en dat zou qua impact op de werkgelegenheid vergelijkbaar zijn met het opheffen van de mijnen in Limburg ruim 50 jaar geleden. Daar brandt geen kabinet zijn vingers aan, concludeert De Faunabescherming.

Een vissersboot hevelt zijn lading illegaal over op een Reefer.

Foto: worldoceanreview.com

Haaien en Roggen

Wat heeft dit nu met de uitroeiing van haaien te doen? De haai is verwant aan de rog. Beiden staan op het punt van uitroeiing. Maar ook evolutionair zijn ze aan elkaar verwant: haaien en roggen bestaan voor het grootste deel uit kraakbeen en ze krijgen per individu heel weinig nakomelingen, waardoor herstel van een populatie bijzonder moeilijk is.

Er zijn in totaal meer dan 350 soorten haaien; ze komen vooral voor in oceanen, maar leven ook in zoet water. Er zijn haaien die voor nageslacht zorgen door te baren, maar ook veel haaiensoorten leggen eieren. Hetzelfde geldt voor roggen. Het aantal roggensoorten: 450. Er zijn haaien en roggen die aan de kust leven; de meeste leven liever op de bodem van onze zeeën en oceanen, sommige wel op een diepte van 3000 meter. We zagen al dat juist daar, in internationale wateren, door gebrekkig toezicht de regels continu overschreden kunnen worden.

*Citroenhaaien.
Foto: Dos Winkel -
Sea First Foundation.*

Buiten dat hier veel voedsel voor hun neus wordt weggevist, raken ze verstrikt in netten, worden als bijvangst opgevist en, vooral in Azië, in onvoorstelbare hoeveelheden gevangen. Het vrijwel enige eetbare stuk, de vin, wordt er afgesneden, vaak wordt de haai zwaargewond teruggegooid om uiteindelijk in zee te sterven. De rog is bijvangst. De haai is dus vooral voor

de consumptie. Per jaar wordt wereldwijd 300 miljoen kilo haaienvlees gegeten. Je kunt je de hoeveelheid haai die gruwelijk sterft voor enkel en alleen de vin niet voorstellen. Maar er zijn ook haaien die volledig worden opgegeten. Zo ligt de hondshaai bij de visboer om de hoek, die hem liever onder de naam rotszalm of zeepaling aanbiedt.

*Mantarog.
Foto: Dos Winkel -
Sea First Foundation.*

Voor voetnoten, zie faunabescherming.nl/argus2021-1